

Az alábbi kritikagyűjtemény egy sorozat első darabja. Zsámbéki Gábor a norvég Nemzeti Színházban egy Ibsen-fesztivál keretében a *Kis Eyolf* című drámát állította színpadra. Úgy véljük, a magyar rendezők külföldi munkái a hazai színházművészet immanens részét képezik, ezért feladatunk, hogy tudósítsunk róluk. Másrészt viszont a norvég kritikákból nemcsak Zsámbéki rendezéséről, hanem a norvég színházkritika helyzetéről és állapotáról is képet kapunk – ennek érdekében úgy döntöttünk, nem válogatunk az írások között az „ítélet” alapján, valamint nem húzzuk-szerkesztjük őket: lássa a honi szakma, hogy megy ez odakinn... A sort következő számainkban folytatjuk.

Csillogó színházi pillanatok

■ A KIS EYOLF NORVÉG KRITIKÁI ■

SZERELMI BORZALOM

A *Kis Eyolf* magyar kezekben tiszta, egyszerű s felkavaró – igazi színházzá lett.

A szerelem gyakran széttronsolja azt, akit szeretnek. Szívszorítóak és borzasztóak is lehetnek a szerelmi önzés, a féltékenység, a szeszélyek, az álcázott szándékok, hazug csúsztatások. Épp amikor a szerelem a legnemesebb és legtisztább emberi érzés fényében tündököl, zúzza szilánkokra a hazugság és a leplezett igazság az ideálisnak tetsző képet.

Mindez megmutatkozik Henrik Ibsen *Kis Eyolf*jában, a vágyak és csalások szövvényes színdarabjában. *Kis Eyolf*, a gyermek a felnőttek szerelmi harcának és önzésének áldozata lesz: egy életre megnyomorodik, amikor csecsemőkorában leesik az asztalról, mert szülei éppen hevesen szeretkeznek, és nem figyelnek rá. Amikor pedig Patkányos néni a halálba csalja a kisfiút, tulajdonképpen édesanyja rejtett, ki nem mondott vágya teljesül: Eyolf ne álljon többé a férje és ő közé.

A magyar rendező könyörtelen következetességgel állítja színpadra a darabot. Zsámbéki Gábor munkája, a *Kis Eyolf* a Nationaltheatret Ibsen-fesztiváljának központi elő-

Frøydis Armand (Patkányos néni), Gørild Mauseth (Rita) és Paul Emanuel Jæger (Eyolf)

adása. Eyolf nyomorékságát nemhogy finoman leplezné az előadás, hanem aláhúzza azzal, hogy a kisfiú mankóra támaszkodva sántikál, sérült lábán súlyos sín feszül. (Eyolf szerepét kettőzve játssza Paul Emanuel Jæger és Nikolai Raaen Eidisen.) Rita Allmers férje iránti követelőző, erotikus vágyakozását nemcsak a szavak, hanem visszavonhatatlan tettek is hangsúlyozzák. Ritát a buja érzékiségű Gørild Mauseth alakítja. De rá, az önző asszonyra is vonatkozik a „változás törvénye”, melyről oly sok szó esik a darabban: megváltozik, amikor őrzőgő dühében férjét vádolja az értelmetlen halálért; változik, ahogy a gyász bénítja, fojtogatja; s változik akkor is, amikor úgy dönt, hogy életének értelmét a szegény gyerekek istápolásában próbálja meglelni megint.

Alfred magányos hegyi vándorútjáról azal az elhatározással tér vissza, hogy az emberi felelősségről szóló tanulmányát nem fejezi be, hanem mostantól csakis Eyolfnak és az apaszerepnek él. Mads Ousdal nemcsak az önelégült határozottságot, hanem az ingatagságot, a gyengeséget is képes felmutatni Alfred szerepében, aki, ha már nem volt képes véghezvinni a maga elé kitűzött világjobbító célt, az apaszerepben még tetszeleghet, akárcsak Hjalmar Ekdal.

Alfred tulajdonképpeni szerelme az, amiről ő azt hitte, hogy tiszta testvéri szeretet a húga, Asta iránt. A testvérpár viszonyában csendes, mégis intenzív szexuális vonzalom mutatkozik meg, miközben a férfi Rita közeledésére érzéketlenül reagál, akár egy fadarab. Csodálatos a testvérek, Ousdal és Silje Færavaag közti összjáték. A lány nemes tartással utasítja vissza Alfredot, számára ugyanis nyilvánvaló, hogy kettejük kapcsolata egyáltalán nem tiszta, hiszen nem vér szerinti testvérek. Asta tehát azért hamis, azért csal, hogy elkerülje azt a terhelt viszonyt, amely a testvérnek hitt Alfredhoz kötné. A lány inkább Borgheimet, az útépítő mérnököt választja, az egyetlen embert, akinek a szerelme őszinte és tiszta, s akit Henrik Mestad elbűvölő, életerős alakításában láthatunk.

Húsba vágó és felkavaró minden érzelmi katasztrófa, amely ezek közt az emberek közt lezajlik. Az előadást páratlan színészi játék jellemzi, a feszes Zsámbéki-rendezéshez, egyszerű, tiszta színpadkép és jelmezek illenek – amelyek szintén magyar művészek munkái. Frøydis Armand Patkányos nénije viszont inkább csábító, mint misztikus és fenyegető – funkciója nyilvánvaló: bizonytalan kétértelműséget kell csempésznie a családi drámába. A Patkányos az, aki a csúf kis rágcsálókat a rejtekükből előcsalja, s a tengerbe fojtja – amiként kis Eyolf tette.

SISSEL HAMRE DAGSLAND
Bergens Tidende, 2002. január 9.

IBSEN –
MÉLYSÉGEK NÉLKÜL

Napokig szorongtam, miután Henrik Ibsen 1894-es színművét, a *Kis Eyolfot* elolvastam. Pénteken az Ibsen-fesztiválon, az Amfi Színpadon láttam az előadást, amely nem hagyott bennem nyomot.

Spooky („kisérteties”, „majrés”) – ahogy mostanában hívjuk azt, ami a *Kis Eyolfot* leginkább jellemzi. A darab tiltott érzésekről, szégyellni való dolgokról, szerelemfélétről, vágyról szól, és egy kisfiúról, akit szülei önzése megnyomorít, végül a halálba küld. És szól talán még egy vérfertőző viszonyról vagy legalábbis testvércapcsolatról, amely kissé túl szorossá lett. És szól persze a Patkányos néniéről is. Ebben az előadásban a Patkányost Frøydis Armand alakítja, s ennél jobb szereposztás aligha képzelhető el. Fekete kísértetként vonul át a színpadon, nyomában rohadás és halál, nyugtalanság és rettegés, s mégis valami csábító, csalogató érzés marad. Értjük, miért hagyja ott Eyolf a biztonságos létezését, és követi a Patkányost, ahogy a patkányok: egyenesen a halálba.

De a Patkányos megjelenése csupán egy rövid epizód, amely leleplezi az előadás legfőbb hibáját: hogy tisztára mosott, agyonellenőrzött és túlonult alapos. Hiányzik belőle a mélység. Van a darabban „fent” és „lent”, egy „hirtelen szakadék”, amely Ibsen szövegében a topográfia, a szociális különbségeket és az érzelmek ingadozását egyaránt jellemzi. Zsámbéki Gábor rendezéséből ez nem derül ki.

Nehéz kiszúrni, hol a hiba. A színészek játéka ugyanis egyedi és hibátlan. Gorild Mauseth Ritája forró és erős, Silje Færvaa Asta-alakítása méltóságteljes és okos. A férfi szereplők gyengébbek, de nem rosszak. Henrik Mestad egy kicsit túliparkodja a szerepét, útépitő Borghheimjének vidámsága mégis elragadó. Mads Ousdal szép is, helyes is, csak épp egy kicsit felületes Alfred Allmers szerepére. Paul Emanuel Jæger szomorú kis Eyolfot mutat, szerepét Nikolai Raaen Eidissennel ketőzve játssza majd.

Mégis úgy tűnik, hogy nem kapta el őket a darab szele, huzata, lendülete, szenvedélye – legalábbis ebben a rendezésben nem. A színpad sem érezet semmit az ibseni leírásokban megjelenő bensőséges hangulattól, ezért a színészeknek kell megküzdniük azért, hogy a rideg térbe érzéseket, veszélyt és realizmust vigyenek. Ha még ez a csodás férfi, ez a Mads Ousdal sem képes megértetni velünk, hogy Rita mit szeret rajta, akkor valami nagyon nagy hiba van a dologban. Szerintem a rendező az.

De mindenesetre nézzék meg az előadást! A *Kis Eyolfot* ritkán játsszák a nor-

vég színházak. A színdarab, a szöveg miatt érdemes megnézni az előadást, mivel azzal nem ügyletlenkedett senki. Az előadás vérszegény, de nem rossz. Ibsen pedig önmagában mindig élményt nyújt.

LIV RIISER

Vårt Land, 2002. február 9.

SZIMBÓLUMBA FOJTVA

Csillogó színházi pillanatok villannak fel, ahogy az emberi elme rejtett zugai feltárulnak a *Kis Eyolfban*, de a nyilvánvaló szimbólumok halálra ítélik az előadást.

A Ritáról és Alfred Allmersről szóló történet nem az 1800-as évek meséje, hanem örök érvényű. A tehetséges Alfred érdeklődést köt. A gazdagság árát mégsem tudja megfizetni: Rita teljes odaadást elváró szerelmi követelésének képtelen megfelelni. A házaspár heves érzelmeinek a kis Eyolf lesz az áldozata: egy szerencsétlen esés folytán nyomorékká válik. A baleset óta a gyerek szerepe kettős: Alfred őt használja ütközőnek Ritával szemben; Rita szemében pedig akadály, mely férjétől elválasztja.

Ehhez a családhoz toppan be egy nap a Patkányos néni, s teszi fel a kérdést, hogy van-e a házban rácsáló, amit el kell csinálni, pusztítani. Rémült nem a válasz. De mikor Eyolf megfulad, mégis előbukkan mindaz, amit mindaddig mélyen a felszín alá rejtettek, elfojtottak.

Amikor a magyar rendező, Zsámbéki Gábor hagyja, hogy az előadás a színészeké legyen, addig az megigézően tiszta marad. Rétegenként lepleződik le a párbeszéd során, hogy a szavak és a cselekedetek miként rejtik el az emberek tulajdonképpeni szándékait.

A párbeszéd teszik a *Kis Eyolfot* szép, magával ragadó és elgondolkodtató előadássá. De aztán úgy tűnik, mintha a rendező nem bízna abban, hogy megértették, mi csúszik-mászik a szereplők lelkivilágában. És ráadásul – számomra rendkívül irritáló módon – leönti az egészet magyarázatokkal: Mads Ousdal (Alfred) szája lebiggyed, tartása görbe. Gorild Mauseth (Rita) rángatja a fejét, hogy felfogjuk: tombol benne az örület. Hatalmas vászonba burkolózva keres oltalmat a két ember, ami azért érthetetlen, mert a lepedő szinte teljesen elfedi az amúgy szép díszletet. És persze a vesztes Alfred első zászlórúdmászási kísérlete is fiaskó.

De mi, az előadás nézői, ezt már rég tudjuk. Zsámbéki a színészeket arra vette rá, hogy felmutassák nekünk mindazt, ami nélkül is érthető lenne. De minek? Miért nem lehetett őket békén hagyni, hogy a *Kis Eyolf* önmaga lehessen, ahogy megérdemli?

ASTRID SLETBAKK

Verdens Gang, 2002. január 9.

KIS EYOLF – ERŐS ELŐADÁSBAN

Intenzív és érzéki Ibsen-dráma az együttélésekről és a szülői családról.

Ritkán jelenik meg olyan kristálytisztán Ibsen családi drámája, a *Kis Eyolf*, mint most a Nationaltheatret Amfi Színpadán. Az Ibsen-fesztivál másnapján végre Ibsen is szóhoz jutott ebben a nagyszerű, kiválóan megkomponált előadásban.

Fiatal emberek fulladnak bele saját érzelmeikbe, válnak képtelenné a szeretetre, s hagyják, hogy lehetetlen életük bűne az ártatlan gyermekem csattanjon. Mindez ebben a tiszta és alapos rendezésben kitűnően jelenik meg.

A *Kis Eyolfban* Ibsen könyörtelen következetességgel leplezi le a házasság hamisságát, s mutatja be, miként bűnhődik a gyerek a felnőttek érzelmi csődjéért. De ennél többet is tud. Ismeri az utat, amely a változás lehetőségét, a szerelemhez való visszatalálást jelenti.

Az 1894-ben született családi dráma mondanivalója megdöbbentően modern. A felnőtt nemzedék önzése, a szülők bűne napi aktualitással bír. A darab sűrű és komplex, ugyanakkor szimbólumokkal teli, és épp ezért nehéz előadni. A kiváló magyar rendező, Zsámbéki Gábor friss szemmel és minimalista színpadi nyelvvél igyekszik újra felfedezni a darabot. Sikertől is neki, munkáját kiváló összetétel és egyéni színészi teljesítményük támogatják. A *Kis Eyolf* hatásos, erős színház lett. Persze meg lehet említeni, hogy a rendezés olykor a melodráma felé visz egy-két jelenetet, de ez elsikkad ahhoz képest, hogy milyen igaz és remek játékban elevenedik meg Ibsen e furcsa darabja.

Mert mi az, ami miatt egyetlen felnőtt sem vette észre a kisfiút, míg élt? És miért omlik össze minden körülöttük, mikor Eyolf meghal? Kökemény önmegismerési folyamaton kell a házaspárnak keresztülmennie, hogy mindezt megértse – ez lehet a Zsámbéki-féle rendezés alap gondolata, amely az élettelen házasságról, a veszélyes szerelmi háromszögről, a vágyról, az elfojtott érzelmekről és persze szegény kis Eyolfról, a nyomorékká tett fiúcská-

ról, az elmulasztott lehetőségről szól. A *Kis Eyolf* szörnnyű kamaradarab, melyben megismerjük a házaspár, Rita és Alfred érzelmi kötélhúzását, a vélt hűgöt, Astát és az áldozattá lett gyereket. Az Amfi előadását elsősorban a színészi játék teszi élvezetessé; minden szerep igazolja önmagát, az önzés és az emberi gyengeségek ellenére is.

Csodás az egyszerű hiddíszlet. A Khell Csorsz által reemtett térben a szereplők egyszerre tudnak elrejtőzni és párviadalra hívni ki egymást. Nagymértékben a színészek előadása a *Kis Eyolf*, minden jelenet tisztán mutatja ezt. Minden szereplőnek saját érzelmi élete, története van, melyet a színészek rendkívüli intenzitással közvetítenek. Nagyszerű gárda uralja a színpadot: Mads Ousdal sebezhető Alfredja, Görild Mauseth követelőző, érzéki Ritája, Silje Færavaag áldozatos Astája, Henrik Mestad élénk, szípkarkázó Borgheimje. Csupán Frøydis Armand Patkányos-szólója esik ki a körből. A sejtelmes, vonzó nő feladata, hogy megigézzé a kislíut, de ez nem történhet meg, ha a Patkányos néni egy bolond boszorka játssza. Kis Eyolfot Paul Emanuel Jæger és Nikolai Raaen Eidissen alakítja.

Az előadás kisebb hibáit könnyen megbocsátjuk, hiszen összességében annyira élő és igazi.

ELISABETH RYGG
Aftenposten, 2002. január 9.

IBSEN RÉMKAMRÁI

A *Kis Eyolf*ban Ibsen nem azt az arcát mutatja, amelyet napjaink legjátszottabb darabjaiban, a *Nórabában*, a *Kísértetekben*, a *Hedda Gablerben* látunk.

A drámai bűntény, az intrika (zsarolás, gyújtogatás, egy „gyermek” lélektani elpusztítása, egy értékes kézirat tönkretétele), mely e művek alapja, a *Kis Eyolf*ban átadja helyét az erotikának. A magyar Zsámbéki rendezésében pedig szinte kizárólag a durva szexuális házassági konfliktus az előadás mozgatórugója. Formailag Ibsen ezzel a darabbal már a szimbolizmus felé mozdul el, ugyan nem kell eltúlozni ennek jelentőségét, de a Patkányos néni egyenesen a pokol bugyrainak küldönce.

Ugyanakkor Ibsen korábbi műveinek elemei is felfedezhetők a *Kis Eyolf*ban: a nő birtoklási vágya, a férfi felelőtlen önzése és a „fontos munka”, amely miatt a gyerek feladásba merül, és mindezen bűnök nyomában katasztrófa jár. Ibsen itt is utal egy bűntényszagú eseményre: a testvérszerelmeiről mégis kiderül, hogy nem vérfertőző, hiszen Asta és Alfred nem vér szerinti testvérek (lehet, hogy maga az író is visszaretent az incesztustól?). A vérfertőzés amúgy

nem alapvető ibseni elem, itt mégis az események fontos mozgatójává válik. És megmagyarázza Rita rejtélyes féltékenységét sógornője iránt.

Rita szerelemféltése Astáénál is meszszebbre megy: teljes egészében magának akarja a férfit, s így saját gyermekük is akadályá határtalan szerelmének. Mind Astát, mind Eyolfot a pokolba kívánja. A gyermek a tengerbe fúl az undok rágcsálókat csalogató Patkányos néni látogatását követően. Asta a mérnök Borgheimmel együtt elutazik. Rita és Allmers magára marad. Szalmaszálla kapaszkodva próbálnak menekülni: gazdag otthonukat megnyitják a parton tengődő szegény gyerekek előtt, Eyolf helyére veszik mindahányat.

A magyar Zsámbéki rendezésében intenzív előadás születik. A diszlet a tengert idézi: rakpart két híddal, mely kiváló absztrakció. A testvérpár viszonya – melyre a darab utal – itt kiteljesedve, legalább olyan érvénnyel és mélységben jelenik meg, mint a házaspár kapcsolata. Az Alfred–Asta-szerelme megerősítésképp érthetővé teszi Rita tomboló kitörését. Astához és Eyolfhoz képest őt megveti az imádott férfi, emiatt Rita lassan tönkremegy. Végül belátja, hogy a harcot elvesztette. Az előadás szomorú végkicsengése, hogy a házaspár közös élete lehetetlenné vált, s talán csak egy feladat tarthatja őket egybe.

Göril Mauseth vérbő és veszélyes Rita. Egy pillanatra sem kételkedünk abban, hogy képes magát odavetni az első jöttmentnek, ha Alfred nem viszonzozza érzéseit. Mads Ousdal talán egy árnyalatnyit lehetne idősebb Allmers szerepére, játéka mégis nagyszerű és tehetséges, egyedül urálja az előadás minden szakaszát. Asta nehéz szerep, Silje Færavaag mégis képes hitelesen eljátszani mind a bátyja után sóvárgó szerelme, mind a kérés iránti hűvös tartózkodást. Frøydis Armand nem okoz meglepetést azzal, hogy nem több kellemetlen Patkányos néninél, bár alakja tényleg hullaszaggal tölti be a házat.

BENGT CALMEYER
Dagsavisen, 2002. január 9.

NAGY KIS EYOLF

Egy modern norvég számára gyakran eltart egy ideig, mire sikerül beleélnie magát egy Ibsen-előadásba. De a Nationaltheatret Amfi Színpadán a *Kis Eyolf* egy szempillantás alatt magával ragad, és a mélybe ránt. Akárcsak a Patkányos néni.

Zsámbéki Gábor tiszta előadást rendezett, kevés szimbólummal, rendezői fogással, húzással – oly tisztán fémjelzi az előadást, akár egy tézisdrámát.

Alfred Allmers fiatalon veszítette el a szüleit és nevelőanyját, és sanyarú körülmények közt nőtt fel féltestvérével, Astával. Felnőtt férfiként elveszi a gazdag Ritát. Egy heves éjszakán nem vigyáznak a gyermekükre, a kis Eyolfra, aki leesik az asztalról, és egy életre megnyomorodik.

Alfred ambíciói nagyobbak kitartásánál, s egy napon sutba vágja könyve kéziratát. Életét ezután fia nevelésének kívánja szentelni, aki még aznap – a Patkányos néni (Frøydis Armand) rövid látogatását követően – vízbe fúl.

Görild Mauseth érzéki Ritája vasakaratával, egocentrikus hajlamával és imponáló lendületével szinte a ma szülötte, ahogy leplezetlenül mer többet követelni férjétől. Mads Ousdal Alfredja óvatos, viszszahúzó, és ügyesen védekezik. Így válik ő is a modern kor férfiemberévé. Így inkább a saját feje után megy, s nincs tekintettel a körülötte lévő emberekre, de saját tragédiája átélésére sincs benne elég mélység.

Silje Færavaag hitelesen alakítja Astát. Ők hárman tisztán, világosan játszanak egymással és Henrik Mestaddal, a vidám, fülíg szerelmes útpítő Borgheimmel. Lényűgöző lendülete van Ibsen legrovidebb darabjának, másfél órá – szünet és holtpon nélkül – színházi élmény.

A *Kis Eyolf* olyan, mint egy bőségszaru; olyan színházi gépezet, ahol csattogva kapaszkodnak egymásba a szerelmi háromszögek fogaskerekei: az anya-apa-gyerek, a báty-hűg-feleség, a báty-hűg-kérés viszonyok egymásnak feszülnek. A darab többek közt arról is szól, hogy akar-e az ember másokért, mások által élni. És szól egy kisgyerekről, aki megsebesül, s végül megrokkant, ahogy mi, felnőttek is megsebesülünk, s rokkantan halunk meg. Ha egy kicsit megkapargatjuk Ibsen idealizmusát, a vékony réteg alatt máris felsejlik a torpedó. Az Amfi előadásában nyilvánvalóvá válik, hogy milyen nyomorult az emberi élet, s hogy a legnagyobb bátorság talán épp ahhoz kell, hogy képesek legyünk nyomorultságunkkal együtt élni.

ANDREAS WIESE
Dagbladet, 2002. augusztus 31.

MÉLY SODRÁSÚ ERŐSZAK

Gőzölög az élet a modern Ibsen-rendezésekből, annak ellenére, hogy a darabok a rettegésről és a halálvágyról szólnak.

A Nationaltheater szezonnyitó Ibsen-fesztiválján egy sor saját előadás és vendégjáték szerepel. Köztük a *Kis Eyolf* a legcsábítóbb falat.

Ritkán játszott kamaradarab ez, mely feltárja mélységeit, ha a rendező ilyen mérséken nyúl hozzá. A Nationaltheater nemzeti írónk művét a magyar Zsámbéki Gábor kezébe merete tenni, és az eredmény meglepő: a mű iránti alázattal teli előadás. Újdonsága többek közt abban rejlik, amiről gyakran elfelejtkeznek: a tragédia humoros oldalának feltárásában. Ez az a dimenzió, amelyet Terje Mærli gyakran alkalmaz Ibsen-rendezéseiben. A szereplők sokszor épp ellenkezőleg cselekszenek, mint amit szavaik sugallnak, máskor viszont mondanivalójuk egybecseng viselkedésükkel. Mint például az útépítő mérnök, Borgheim esetében, aki fékezhetetlenül elégedett saját feladataival, ellentétben a művészi beállítottságú Allmersszel, aki értelmetlenül törí a fejét. Jó oka van rá, hiszen pénzért házasodott, majd elvesztette teremtő- képességét, viszont képtelen arra, hogy felesége, Rita elvárásainak is megfeleljen. Rita alakja is hiteles, akár a tenger felől fenyegető vihar, minden szavát elhiszük, amikor férjére förmed: „ha megint ezzel az ostobasággal jössz, megverlek.”

A háttér az ibseni családi tragédia: az Allmers házaspár fia nyomorékká lett, amikor leesett az asztalról, mialatt szüleit elborította a szexuális vágy. És aztán következik az újabb szerencsétlenség: a kisfiú vízbe fúl a Patkányos néni rövid látogatása nyomán. A darab szimbolikája szinte túlságosan robusztus, amikor a Patkányos néni azt kérdi a háziaktól, hogy van-e valamilyen rácszáló a házban, amelyet el kellene tenni láb alól. Az asszony aztán magával ragadja kis Eyolfot, és a mélybe fojtja.

A rendező szinte játszva vezeti az eseményeket a rezignáció „boldog végéhez”, amikor a zárójelenetet a zászlófelvonás ceremóniájában sűríti össze, bár a lezárás már Ibsen részéről is túl hangsúlyos, így további aláhúzása értelmetlen. Mégis az utolsó kép belénk ivódik, az impotens Allmers képe, akinek valahogy sikerül „felérölködni” magát a zászlórúd tetejére. Az előadás sok izgalmat rejt – kiváló színészi alakítások követik egymást, Khell Csörsz hidak közé feszített játékkerében a szereplők úgy botladoznak, akár egy hajó fedélzetén, gazdag asszociációs tartalommal. Ibsen gyakran azzal teremt feszültséget, ahogy választásra kényszeríti az embereket a biztonságos és a kockázatos, az összezsugorodott élet biztonsága és a merész ugrás közt, mely ugyanakkor azzal fenyeget, hogy az embert aljas áramlatok ragadják magukkal.

MARTIN NORD
Adresseavisen, 2002. február 9.

Mads Ousdal (Alfred) és Gørild Mausest

GYÁVA EYOLF

Zsámbéki Gábor *Kis Eyolf*ában a játék annyira jól működik, hogy a sérült emberek képe fényesebb annál, mint amilyennek lennie kellene.

A *Kis Eyolf* nem éppen a legfeltűnőbb Ibsen-darab. A házaspár, Rita és Alfred története, ahogy cserbenhagyják nyomorék fiukat, érdekes. De Rita önzése, amely annyira megrázhatta Ibsen korát, ma már korántsem olyan felkavaró. Zsámbéki Gábor, a magyar Katona igazgatója, elismert európai rendező, első Ibsen-rendezésében a tradíció útját választja. Az előadás ugyan cseppet sem lágy eszközöket használ, az összkép mégis puha és veszélytelen.

Az előadás mindvégig alapos munka. Bartók zenéje tölti be a teret. A díszlet szerencsésen láttatja annak a házasságnak a színterét, mely menthetetlenül a válás felé tart. A rendezés veszélyesen közelít a túl tökéleteshez. Mozgás és szöveg koreográfiája pontosan illeszkedik, mindvégig egységes a tér egyensúlya. Minden olyan jól működik Zsámbéki rendezésében, hogy a sérült emberek képe szinte már túlságosan fényes. Ibsen darabjának mély sodrását Zsámbéki alig érinti, halványan sejteti, hogy a testvérkapcsolat vérfertőzéssel terhes. A szöveg gyáva kezelése megakadályozza, hogy az előadás a muzeális kereteket szétfeszítve ma is érvényes mondaniva-

lót hordozzon. Az amúgy lenyűgöző színészi játékokban a rettegés és a félelem annyira előtérbe nyomul, hogy önmagában már semmi értelmeset nem mond.

Öt nagyszerű színész és egy kisfiú tesz meg mindent azért, hogy a kis Eyolf feje még a víz felett maradjon. Mads Ousdal a lélek ezernyi bugyrába merészkedik az előadás kilencven perce alatt. Az érzelmek különböző szigetein horgonyoz le: a fia halála feletti gyászát testvére iránti rajongása nyomja el, felesége közelében pedig rátör a rettegés. Ousdal játékának sokféle árnyalata gazdag lelkivilágban gyökerezik. Mads Ousdal feltörte Thalia rejtélyét. Megteremti Alfred belső világának hiteles manifesztációját.

Henrik Mestad Borgheim mérnök szerepében annyira energikus és őszinte, hogy az ember azt hinné, nem is játszik. Gørild Mausest ismét elragadó. Silje Færavaag Ousdallal való párjeleneteiben bebizonyítja, hogy van még tartalék színészi fejlődésében.

Froydis Armand rövid ideig van színpadon, de ez elég ahhoz, hogy meglevenítse a Patkányos nénit. Ez a jelenet szimbolikus árnyat vet a produkcióra: felidézi, micsoda patkányodó lehetett volna ez az előadás.

GRETHE INDAHL
Klassekampen, 2002. február 9.

FORDÍTOTTA: CSÁKI JUDIT